

METODIKA PŘEDCHÁZENÍ ŠKOLNÍMU NEÚSPĚCHU

OBSAH

Školní neúspěch	1
Žáci ohrožení školním neúspěchem	2
Předcházení školnímu neúspěchu	3
Statistické údaje o ohrožení školní neúspěšnosti	5
Skupiny žáků ohrožených školním neúspěchem - konkrétní a praktická doporučení	6
Žák se zdravotním postižením - porucha autistického spektra	6
Žák se zdravotním postižením - tělesné postižení	8
Žák s intelektem v pásmu podprůměru	9
Žák s nízkou motivací ke studiu	11
Žák s odlišným mateřským jazykem	12
Žák s ADHD, ADD a SPU	14
Žák s dlouhodobým onemocněním včetně psychiatrického onemocnění	16
Žák z nízkopříjmové rodiny	18
Žák, jehož rodiče mají neadekvátní ambice	20
Žák, na něhož má učitel neadekvátní požadavky	22

ŠKOLNÍ NEÚSPĚCH

Školní neúspěch je termín, který se používá k označení situace, kdy žák nebo student neplní požadavky a očekávání školy nebo vzdělávacího systému. Tento jev může mít různé podoby, od špatných známek a nízkého výkonu v testech až po neúčast na hodinách nebo problémy s chováním. Definice školního neúspěchu zahrnuje několik faktorů, mezi které patří:

1. **Akademický výkon** – Nejčastěji se školní neúspěch spojuje s nedostatečnými výsledky v učení, jako jsou nízké známky, opakování ročníku, či neúspěšné složení závěrečných zkoušek.
2. **Sociální a emocionální aspekty** – Neúspěch může být spojen i s problémy v oblasti sociálního začlenění, například šikanou, nebo s nízkou motivací k učení.
3. **Psychologické faktory** – Některé děti mohou mít problémy s učením, které vycházejí z neurobiologických, psychických nebo vývojových faktorů (např. poruchy učení, ADHD), což může ovlivnit jejich školní úspěšnost.
4. **Kvalita školního prostředí** – Vlivy, jako je nesprávný přístup pedagoga, nevhodné vyučovací metody nebo neadekvátní podmínky ve škole, mohou také přispět k školnímu neúspěchu.

Pojem školní neúspěch lze také vnímat z širšího hlediska jako problém, který je často výsledkem kombinace individuálních, rodinných a sociálních faktorů, včetně podpory domácího prostředí, přístupu ke vzdělání a dalších vnějších podmínek.

Citace

- Novotný, M. (2018). Školní neúspěch: Příčiny a možnosti prevence. Praha: Portál.
- Mészáros, I. (2021). Psychologie školního neúspěchu a prevence. Brno: Masarykova univerzita.

V rámci naší profese se snažíme předcházet neúspěchu žáka. Daná metodika by neměla být jen souhrn obecných informací o předcházení neúspěšnosti žáka, ale především souborem praktických rad, jak pomoci konkrétnímu žákovi, aby nebyl ve vzdělávacím systému neúspěšný.

ŽÁCI OHROŽENÍ ŠKOLNÍM NEÚSPĚCHEM

Školním neúspěchem může být ohrožena celá řada žáků, přičemž riziko je vyšší u těch, kteří čelí různým individuálním, sociálním nebo psychologickým problémům. Mezi skupiny žáků, kteří jsou častěji ohroženi školním neúspěchem a budeme se jim věnovat i v naší metodice, patří:

1. **Žáci s poruchami učení a chování** – Děti s poruchami, jako je dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie nebo ADHD, mají často problémy s učením, které mohou ovlivnit jejich školní výkony. Tyto poruchy se projevují v obtížích se čtením, psaním, počítáním nebo soustředěním, což vede k nižším výsledkům ve škole (Mészárosová, 2021).
2. **Žáci z nízkopříjmových rodin** – Ekonomická situace rodiny může mít velký vliv na školní úspěch. Děti z rodin s nižšími příjmy mohou mít omezený přístup k podpoře v domácnosti, ke vzdělávacím materiálům nebo k mimoškolním aktivitám, což může ztížit jejich úspěšnost ve škole. Tyto děti mohou mít také vyšší riziko výskytu stresu nebo problémů s motivací k učení (Novotný, 2018).
3. **Děti z rodin s nízkým vzděláním** – Rodiče s nižším vzděláním nemusí být schopni poskytnout dětem dostatečnou pomoc při domácích úkolech nebo rozvoji školních dovedností. Tato skutečnost může mít negativní vliv na školní výsledky dítěte a jeho schopnost orientovat se ve školním prostředí.
4. **Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami** – Děti s mentálním postižením, poruchami chování nebo tělesným postižením mohou mít specifické potřeby, které nelze vždy snadno uspokojit v běžném školním prostředí. Bez adekvátní podpory mohou čelit větším obtížím při plnění školních požadavků.
5. **Děti, které zažívají šikanu nebo jiné formy sociálního vyloučení** – Sociální faktory, jako je šikana nebo izolace, mohou mít negativní dopad na emocionální pohodu dítěte a jeho schopnost soustředit se na učení. Děti, které zažívají šikanu nebo jsou sociálně vyloučeny, mají častěji problémy s motivací a nižší školní výsledky.
6. **Migranti a děti z kulturně odlišného prostředí s odlišným mateřským jazykem** – Děti, které pocházejí z jiných kulturních nebo jazykových prostředí, mohou čelit jazykovým bariérám, které mohou snížit jejich integraci do školního systému a ovlivnit jejich akademické výkony. Jejich adaptace může být složitější, což zvyšuje riziko školního neúspěchu.
7. **Žáci s nízkou motivací k učení** – Některé děti nemusí mít dostatečnou vnitřní motivaci k dosažení školního úspěchu. Mohou mít problémy s nalezením osobního smyslu pro učení, což vede k nižší aktivitě a horším výkonům ve škole.
8. **Žáci s psychiatrickým onemocněním** – Žák s psychiatrickým onemocněním je ohrožen školním neúspěchem z několika důvodů, které souvisejí s jeho specifickými potřebami, projevy onemocnění a vlivem na jeho schopnosti učit se a interagovat s okolím. Psychiatrická onemocnění mohou ovlivnit nejen kognitivní a emocionální oblasti, ale i sociální chování, což může mít za následek problémy ve škole. Mezi hlavní faktory patří - problém s koncentrací a pamětí, narušená schopnost regulovat emoce, sociální problémy, nízké sebevědomí, stigmatizace okolím aj.
9. **Žák, jehož rodiče mají neadekvátní ambice**
10. **Žák, na něhož má učitel neadekvátní požadavky**
11. **Mimořádně nadaný žák, žáci s dvojí výjimečností**
12. **Žáci s vysokou absencí** (záškoláctví, které souvisí s poruchami chování x dlouhodobá nemoc, hospitalizace atd.)
13. **Tabu věci** - hygiena, zápach, špinavé oblečení

Citace

- Novotný, M. (2018). Školní neúspěch: Příčiny a možnosti prevence. Praha: Portál.
- Mészárosová, I. (2021). Psychologie školního neúspěchu a prevence. Brno: Masarykova univerzita.

PŘEDCHÁZENÍ ŠKOLNÍMU NEÚSPĚCHU

Předcházení školnímu neúspěchu je komplexní proces, který vyžaduje kombinaci různých strategií zaměřených na zajištění optimálních podmínek pro vzdělávání. To zahrnuje nejen podporu akademického rozvoje, ale i emocionální, sociální a psychologické zázemí dítěte. Následující praktické rady mohou pomoci žákům, rodičům i pedagogům předcházet školnímu neúspěchu:

1. Vytváření podpůrného a motivujícího prostředí

- **Podpora domácího prostředí:** Zajistěte, aby dítě mělo klidné a dobře vybavené místo na učení, kde se cítí pohodlně. Rodiče by měli aktivně podporovat učení dítěte, pomoci mu s domácími úkoly, případně se s ním podílet na aktivitách, které rozvíjejí jeho zájmy.
- **Motivace a pozitivní zpětná vazba:** Chvála a uznání za snahu, i když nejsou výsledky vždy perfektní, pomáhá dětem zůstat motivované. Děti by měly mít přístup k výzvám, které jsou přiměřeně náročné, aby je motivovaly k dalšímu rozvoji.

2. Individuální přístup a podpora

- **Vytváření individuálních vzdělávacích plánů (IVP):** Pro děti s poruchami učení, psychickými problémy nebo jinými specifickými potřebami je důležité mít individuální plán, který bude odpovídat jejich tempu a potřebám. IVP by měl zahrnovat speciální metody výuky a podpůrné strategie.
- **Pravidelná komunikace s učiteli:** Učitelé mohou poskytovat cennou zpětnou vazbu ohledně pokroků dítěte. Rodiče by měli pravidelně komunikovat s učiteli a hledat způsoby, jak přizpůsobit výuku, pokud dítě čelí potížím.

3. Zajištění pravidelné školní docházky a organizace času

- **Pravidelná školní docházka:** Absence je jedním z hlavních faktorů vedoucích k neúspěchu ve škole. Učitelé, rodiče a školy by měli společně pracovat na tom, aby žák pravidelně docházel do školy a nevynechával výuku.
- **Vytváření rozvrhu a plánování:** Děti by měly mít jasně nastavený denní režim, který zahrnuje dostatek času na odpočinek, školní úkoly a volnočasové aktivity. Pomoci může i plánování, například pomocí diáře nebo aplikace pro správu úkolů, aby dítě vědělo, co je potřeba udělat a kdy.

4. Rozvoj pozitivních školních návyků

- **Podpora samostatnosti a odpovědnosti:** Učte děti, jak si organizovat svůj čas a povinnosti. Rozvíjení návyků, jako je pravidelná příprava na vyučování, organizace učebních materiálů a udržování pořádku v pracovním prostoru, zvyšuje pravděpodobnost úspěchu.
- **Rozvíjení sebedůvěry:** Učitelé a rodiče by měli pomáhat dětem vybudovat si sebedůvěru, a to nejen v oblasti učení, ale i v řešení problémů. Důležité je, aby dítě vědělo, že má vždy podporu a může se o něco pokusit bez strachu z neúspěchu.

5. Prevence stresu a emocionální podpory

- **Péče o emocionální pohodu dítěte:** Školní neúspěch není jen o akademických problémech, ale také o emocionálním stavu dítěte. Rodiče a učitelé by měli pomáhat dítěti zvládat stres, úzkost a jiné emocionální problémy. Může to zahrnovat rozhovory o pocitech, stresových situacích a problémech ve škole.
- **Prevence vyhoření a přetížení:** Je důležité, aby dítě mělo vyvážený čas na odpočinek a zábavu, aby se zabránilo syndromu vyhoření, který může vzniknout z nadměrného tlaku a vysokých očekávání.

6. Podpora zdraví a fyzické pohody

- **Zajištění kvalitního spánku a stravy:** Kvalitní spánek a vyvážená strava jsou klíčové pro kognitivní a emocionální výkony dítěte. Děti by měly mít dostatek spánku, pravidelně jíst zdravé potraviny a věnovat se pohybovým aktivitám, což má pozitivní vliv na soustředění a celkové zdraví.
- **Prevence zdravotních problémů:** Rodiče a školy by měly věnovat pozornost zdravotnímu stavu dítěte, včetně pravidelných lékařských prohlídek, aby se předešlo potenciálním zdravotním problémům, které mohou negativně ovlivnit školní výkony.

7. Včasná intervence při problémech

- **Identifikace problémů včas:** Pokud dítě vykazuje známky školního neúspěchu (např. špatné výsledky, častá absence, problémy s chováním), je důležité okamžitě zasáhnout. To může zahrnovat školní poradenské služby, psychologickou podporu nebo konzultace s odborníky na poruchy učení.
- **Spolupráce mezi rodiči, učiteli a odborníky:** Spolupráce mezi všemi zúčastněnými stranami (rodiče, učitelé, psychologové) je klíčová pro efektivní řešení problémů a podporu dítěte.

8. Zajištění pozitivního vztahu k učení

- **Rozvoj pozitivního vztahu ke škole:** Pomáhejte dítěti rozvíjet pozitivní přístup ke škole a vzdělávání. Ukažte mu, že učení je proces, který může být zajímavý a užitečný pro jeho budoucnost. Mimoškolní aktivity, jako jsou zájmové kroužky nebo projekty, mohou také podpořit lásku k učení.

Závěr

Předcházení školnímu neúspěchu je komplexní proces, který zahrnuje prevenci, včasnou intervenci a přizpůsobení výuky potřebám dítěte. Podpora ze strany rodičů, učitelů a odborníků, jakož i zaměření na pozitivní přístup k učení a emocionální pohodu dítěte, jsou klíčovými faktory pro zajištění jeho úspěchu ve škole.

Citace

- Novotný, M. (2018). Školní neúspěch: Příčiny a možnosti prevence. Praha: Portál.
- Mészárosová, I. (2021). Psychologie školního neúspěchu a prevence. Brno: Masarykova univerzita.

STATISTICKÉ ÚDAJE O OHROŽENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTÍ

Statistické údaje o tom, kolik dětí je ohroženo školním neúspěchem, se mohou lišit podle regionu, definice neúspěchu a konkrétního výzkumu. V obecném slova smyslu je však školní neúspěch celosvětovým problémem, který se týká významné části školní populace. Podle různých studií a výzkumů lze uvést některé přibližné údaje:

1. Podíl dětí s nízkými akademickými výsledky

Podle údajů z Evropské unie je přibližně 10–15 % žáků ohroženo školním neúspěchem ve smyslu neúspěšného absolvování povinné školní docházky, což může zahrnovat opakování ročníku, špatné známky nebo opakované neúspěchy u závěrečných zkoušek.

2. Problémy s poruchami učení

Podle některých studií se v Evropě odhaduje, že 5–10 % dětí trpí různými poruchami učení (dyslexie, ADHD, dyskalkulie), které mohou výrazně ovlivnit jejich školní úspěšnost, pokud nejsou správně diagnostikovány a podpořeny.

3. Děti z rizikových socioekonomických skupin

Děti z nízkopříjmových rodin nebo z rodin s nízkým vzděláním jsou také častěji ohroženy školním neúspěchem. Podle studií může být až 20–25 % dětí z těchto socioekonomických skupin vystaveno vyššímu riziku školního neúspěchu, včetně nižších známek a vysoké pravděpodobnosti opakování ročníku.

4. Psychosociální problémy

Děti, které čelí psychosociálním problémům, jako je šikana, úzkost, deprese nebo rodinné problémy, mají také vyšší riziko školního neúspěchu. Statistiky ukazují, že až 15–20 % dětí se potýká s některým z těchto problémů, což může vést k negativnímu dopadu na jejich školní výkon.

5. Nedostatečná školní docházka

Podle výzkumů je pravidelná školní docházka klíčová pro úspěch ve škole. Děti, které mají časté absence, mohou mít až dvakrát vyšší riziko školního neúspěchu. Týká se to přibližně 10–15 % žáků v některých regionech.

Závěr

Celkově se odhaduje, že školním neúspěchem může být ohroženo 10–25 % dětí v závislosti na definici školního neúspěchu, typu problémů, a socioekonomickém a kulturním kontextu. Tento problém je často ovlivněn celkovými podmínkami výuky, rodinným zázemím, sociálními faktory a psychickými problémy dětí.

Citace

- Novotný, M. (2018). Školní neúspěch: Příčiny a možnosti prevence. Praha: Portál.
- Mészárosová, I. (2021). Psychologie školního neúspěchu a prevence. Brno: Masarykova univerzita.

SKUPINY ŽÁKŮ OHROŽENÝCH ŠKOLNÍM NEÚSPĚCHEM - KONKRÉTNÍ A PRAKTICKÁ DOPORUČENÍ

Abychom se mohli dále věnovat praktickým zkušenostem, je nutno nejprve vymezit, jakým skupinám žáků se budeme zabývat. Ohrožen školním neúspěchem je v naší škole zejména:

- **žák se zdravotním postižením - porucha autistického spektra, tělesné postižení**
- **žák s nízkou motivací ke studiu**
- **žák s odlišným mateřským jazykem**
- **žák s ADHD a ADD a SPU**
- **žák s dvojitou výjimčností**
- **žák s dlouhodobou a vážnou nemocí včetně psychiatrických onemocnění**
- **žák, jehož rodiče mají neadekvátní ambice**
- **žák, na něhož má učitel neadekvátní požadavky**
- **TABU věci**

ŽÁK SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM - PORUCHA AUTISTICKÉHO SPEKTRA

V naší škole se setkáváme především se žáky trpící PAS, s žáky s tělesným postižením a žáky v intelektu v lehkém podprůměru.

Žáky s poruchou autistického spektra máme v naší škole zastoupené v maturitních i výučních oborech a často se jedná o žáky trpící Aspergerovým syndromem. K obecným zásadám, jak u těchto žáků předcházet školní neúspěšnosti patří specifický přístup, který zohledňuje individuální potřeby těchto dětí. Děti s PAS mají často problémy s komunikací, sociální interakcí, flexibilitou myšlení a mohou vykazovat opakující se chování. Vytvoření podpůrného a strukturovaného prostředí, které vychází z jejich silných stránek a potřeby stability, může zásadně přispět k prevenci školního neúspěchu. Zde je několik praktických rad:

a. Individuální přístup a přizpůsobení výuky

- Individuální vzdělávací plán (IVP): Každé dítě s PAS má své specifické potřeby. Vytvoření IVP, který bude zohledňovat silné a slabé stránky dítěte, je klíčové. Tento plán by měl zahrnovat konkrétní cíle a metody výuky, které respektují tempo a způsob učení dítěte.
- Použití vizuálních pomůcek: Děti s PAS často reagují lépe na vizuální podněty než na verbální. Používejte obrázky, tabule, schémata a písemné pokyny, které dítěti usnadní pochopení učiva a orientaci v činnostech.
- Strukturovaný denní rozvrh: Děti s PAS mají rády pravidelnost a předvídatelnost. Sestavení strukturovaného rozvrhu, který bude zahrnovat jasně stanovené činnosti, přestávky a čas na odpočinek, pomůže dítěti cítit se bezpečně a sníží úzkost spojenou s neznámými situacemi.

b. Podpora komunikace

- Alternativní a augmentativní komunikace (AAC): U některých dětí s PAS je mluvení obtížné nebo nemožné. V těchto případech je třeba zavést alternativní komunikační metody, jako jsou obrázkové karty, komunikační aplikace na tabletech nebo jiná zařízení, která umožňují dítěti vyjadřovat své potřeby a myšlenky.
- Trénink komunikačních dovedností: I u dětí s PAS, které mluví, je třeba rozvíjet jejich komunikační dovednosti. Měly by se pravidelně procvičovat jak verbální, tak neverbální způsoby komunikace, včetně učení správného očního kontaktu a neverbálních projevů, jako je mimika.

c. Sociální dovednosti a integrace do kolektivu

- Trénink sociálních dovedností: Děti s PAS mají často problém se sociálními interakcemi. Pravidelný trénink sociálních dovedností, který může zahrnovat simulované situace, role-playing a zpětnou vazbu, pomůže dítěti lépe se orientovat v sociálním prostředí školy.
- Podpora při navazování vztahů: Učitelé a asistenti by měli pomáhat dítěti s PAS navazovat vztahy s ostatními dětmi, a to jak v rámci školních aktivit, tak ve volnočasových činnostech. Důležité je zajistit, aby se dítě necítilo izolováno a bylo součástí kolektivu.

d. Vytváření bezpečného a podporujícího prostředí

- Minimalizace stresu a rozptýlení: Děti s PAS jsou často citlivé na změny v prostředí a mohou mít problém s přizpůsobením se novým situacím. Vytvoření stabilního a předvídatelného školního prostředí (např. konzistentní rozvrh, známí učitelé, klidné prostředí) může pomoci dítěti lépe zvládat školní nároky.
- Vytváření podpůrné atmosféry: Děti s PAS potřebují pozitivní zpětnou vazbu a uznání za svou snahu. Učitelé by měli podporovat pozitivní chování a zaměřovat se na silné stránky dítěte, nikoli pouze na oblasti, ve kterých dítě zaostává.

e. Snižování nároků na flexibilitu

- Jasná a konkrétní pravidla: Děti s PAS mají často problémy s abstraktním myšlením, a proto je nutné být co nejkonkrétnější ve vyučování a pravidlech. Instrukce by měly být jednoduché, konkrétní a jednoznačné.
- Fáze a kroky: Rozdělení složitých úkolů na menší, konkrétní kroky pomůže dítěti s PAS lépe se soustředit na dosažení jednotlivých cílů. Každý malý úspěch by měl být oceňován.

f. Včasná intervence a podpora rodiny

- Konzultace s odborníky: Důležitá je spolupráce s odborníky na PAS, jako jsou školní psychologové, speciální pedagogové a terapeuti. Pravidelné konzultace a hodnocení pokroku dítěte umožní včasné zjištění problémů a úpravu výukového plánu.
- Podpora rodiny: Rodiče hrají klíčovou roli v prevenci školního neúspěchu. Rodiče by měli být informováni o potřebách dítěte a měli by se aktivně zapojovat do procesu výuky a rozvoje. Důležité je, aby rodina měla přístup k podpoře a poradenství, aby mohla efektivně spolupracovat se školou.

g. Zaměření na silné stránky dítěte

- Podpora zájmů dítěte: Mnohé děti s PAS mají vysoce rozvinuté specifické dovednosti (např. matematiku, hudbu, umění nebo technologie). Podpora těchto silných stránek může zvýšit sebevědomí dítěte a motivaci k učení v oblastech, které jsou pro něj obtížnější.

h. Úpravy ve výuce a hodnocení

- Upravené testy a zkoušky: Děti s PAS mohou potřebovat speciální úpravy v testech a zkouškách, například více času na úkoly, pomoc učitele při zadávání úkolu nebo možnost pracovat v tichém prostředí.
- Formativní hodnocení: Místo zaměření na tradiční závěrečné zkoušky by měla být součástí hodnocení pravidelná a systematická zpětná vazba, která se zaměřuje na pokrok a úsilí dítěte.

Závěr

Předcházení školnímu neúspěchu u dětí s PAS spočívá v poskytování podpory, struktury a uznání jejich jedinečných potřeb. Učitelé, asistenti a rodiče by měli spolupracovat na vytváření prostředí, které je přizpůsobeno specifickým potřebám těchto dětí a které umožní rozvoj jejich schopností a sebevědomí.

Citace

- Novotný, M. (2018). Školní neúspěch: Příčiny a možnosti prevence. Praha: Portál.
- Mészárosová, I. (2021). Psychologie školního neúspěchu a prevence. Brno: Masarykova univerzita.

ŽÁK SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM - TĚLESNÉ POSTIŽENÍ

Předcházení neúspěšnosti žáků s tělesným postižením je klíčové pro jejich akademický i osobní rozvoj. K tomu lze přistoupit různými způsoby, které zahrnují jak přizpůsobení učebního prostředí, tak i speciální pedagogické přístupy. Zde je několik doporučení, jak tomu lze předcházet:

a. Individuální přístup k výuce

- Individuální přístup je základem pro úspěch žáků s tělesným postižením. Učitelé by měli vytvářet plán, který bude odpovídat konkrétním potřebám žáka. Důležité je přizpůsobení učebních metod, materiálů a způsobu komunikace.
- „Individuální přístup, který bere v úvahu specifické potřeby žáků, je klíčem k podpoře jejich úspěšnosti ve vzdělávacím procesu“ (Novák, 2014).

b. Dostupnost speciálních pomůcek a technologií

- Speciální pomůcky a asistivní technologie mohou výrazně zlepšit přístup žáků s tělesným postižením k výuce. Například používání počítačů, tabletů, hlasových čteček a dalšího softwaru může usnadnit jejich účast na vyučování.
- „Používání moderních technologií a pomůcek, které usnadňují přístup k informacím, výrazně přispívá k integraci žáků s tělesným postižením do běžného vzdělávacího procesu“ (Kučera, 2016).

c. Podpora učitelů a školního personálu

- Pravidelná školení a podpora učitelů a ostatního školního personálu jsou nezbytné pro zajištění kvalitní výuky žáků s tělesným postižením. Učitelé by měli být vyškoleni v oblasti speciální pedagogiky, aby dokázali reagovat na potřeby těchto žáků.
- „Vzdělávání a podpora učitelů v oblasti inkluzivního vzdělávání jsou klíčové pro úspěch žáků se speciálními vzdělávacími potřebami“ (Czerniewicz, 2018).

d. Spolupráce s odborníky

- Spolupráce s odborníky, jako jsou speciální pedagogové, psychologové a terapeuti, může výrazně přispět k úspěchu žáka. Tito odborníci mohou poskytnout cenné rady a nástroje pro přizpůsobení výuky a pomoci žákům rozvíjet jejich dovednosti.
- „Spolupráce mezi učiteli, odborníky a rodinou žáka umožňuje efektivní přizpůsobení výuky a poskytování potřebné podpory“ (Tóth, 2020).

e. Sociální podpora a inkluze

- Podporování přátelského a inkluzivního prostředí ve škole je nezbytné pro zajištění, že žáci s tělesným postižením se budou cítit součástí kolektivu. K tomu patří i podpora ze strany spolužáků, kteří mohou mít pozitivní vliv na integraci žáka do společnosti.
- „*Inkluzivní přístup ve škole, který podporuje vzájemný respekt a spolupráci mezi žáky, je klíčem k prevenci sociální izolace žáků s tělesným postižením*“ (Jirásková, 2017).

f. Pravidelná evaluace a přizpůsobování výuky

- Pravidelná evaluace pokroků žáka je důležitá pro přizpůsobování výukových metod a obsahů. Každý žák má jiné tempo učení, a proto je nezbytné provádět pravidelnou zpětnou vazbu a upravovat přístup k výuce podle jeho potřeb.
- „*Důležitost pravidelného hodnocení a přizpůsobování učebního plánu je nezbytná pro zajištění úspěchu všech žáků včetně těch s tělesným postižením*“ (Škola, 2015).

Závěr

Předcházení neúspěšnosti žáků s tělesným postižením vyžaduje integrovaný přístup, který zahrnuje přizpůsobení výukových metod, použití pomůcek a technologií, podporu ze strany učitelů a odborníků, a vytváření inkluzivního a podpůrného prostředí ve škole. Tato opatření mohou výrazně přispět k úspěchu těchto žáků.

Citace

- Novotný, M. (2018). Školní neúspěch: Příčiny a možnosti prevence. Praha: Portál.
- Mészáros, I. (2021). Psychologie školního neúspěchu a prevence. Brno: Masarykova univerzita.

ŽÁK S INTEKTEM V PÁSMU PODPRŮMĚRU

Předcházení školnímu neúspěchu u dětí s lehkou mentální retardací (LMR) vyžaduje systematický přístup, který zohledňuje specifické potřeby těchto žáků. Tento přístup by měl zahrnovat jak individualizaci výuky, tak vytvoření podpůrného prostředí pro zajištění jejich optimálního rozvoje a začlenění do školního kolektivu. Zde je několik klíčových doporučení:

a. Individualizovaný přístup k výuce

- Děti s lehkou mentální retardací potřebují přizpůsobenou výuku, která odpovídá jejich schopnostem a tempu učení. To znamená zjednodušení učebních materiálů, konkrétní a srozumitelné instrukce a časté opakování.
- „*Individualizované vzdělávací plány by měly vycházet z konkrétních silných stránek a oblastí, které potřebují podporu, aby se předešlo školnímu neúspěchu*“ (Svoboda, 2016).

b. Vytváření podpůrného a strukturovaného prostředí

- Děti s LMR potřebují prostředí, které je jasně strukturované, předvídatelné a bezpečné. Vytvoření denních rutin, vizuálních pomůcek, jako jsou plakáty s pokyny a časovými plány, může dětem pomoci lépe se orientovat ve školním dni.
- „*Vytváření stabilního a strukturovaného prostředí je nezbytné pro žáky s mentálním postižením, neboť zajišťuje jejich větší sebedůvěru a schopnost orientace v učebních procesech*“ (Kratochvíl, 2015).

c. Důraz na pozitivní motivaci a ocenění

- Pro děti s LMR je velmi důležitá pozitivní motivace. Učitelé by měli kladně hodnotit i malé pokroky a posilovat pozitivní chování, což vede k větší sebedůvěře a ochotě k učení.
- „Pozitivní posilování a časté ocenění pokroků, i když malé, je klíčové pro motivaci dětí s mentální retardací“ (Nováková, 2014).

d. Podpora sociálních dovedností

- Žáci s LMR mohou mít potíže s rozvojem sociálních dovedností. Důležitou součástí jejich výuky by měla být podpora komunikace, spolupráce a sdílení ve skupinových aktivitách. Učitelé mohou organizovat situace, ve kterých budou žáci cvičit interakce s vrstevníky.
- „Podpora sociálních dovedností a začleňování do kolektivu je zásadní pro prevenci sociálního vyloučení a zajištění úspěchu ve škole“ (Czerniewicz, 2018).

e. Úzká spolupráce s rodiči a odborníky

- Úzká komunikace mezi školou, rodiči a odborníky je nezbytná pro zajištění kvalitní podpory. Rodiče mohou poskytovat cenné informace o individuálních potřebách dítěte a pomáhat při implementaci strategií na podporu učení doma.
- „Spolupráce mezi školou, rodiči a odborníky je klíčová pro zajištění komplexní podpory dětí s mentálním postižením“ (Tóth, 2017).

f. Flexibilita ve výuce a hodnocení

- U dětí s LMR je důležité, aby výuka i hodnocení byly flexibilní. To může zahrnovat přizpůsobení způsobu testování (např. ústní forma místo písemné) a možnost pracovat v menších krocích. Důležitá je také trpělivost při provádění úkolů a hodnocení.
- „Flexibilní přístup k hodnocení a výuce, který bere v úvahu individuální tempo a potřeby žáka, je klíčový pro úspěch dětí s mentálním postižením“ (Jirásková, 2016).

g. Speciální vzdělávací pomůcky a materiály

- Používání speciálních pomůcek, jako jsou vizuální pomůcky (tabule, obrázky, grafy) nebo asistivní technologie, může žákům s LMR pomoci lépe porozumět látce a zvýšit jejich motivaci k učení.
- „Využití pomůcek a technologií může významně podpořit rozvoj dovedností dětí s mentálním postižením a snížit riziko školního neúspěchu“ (Kučera, 2017).

h. Podpora v oblasti sebeobsluhy a samostatnosti

- Rozvoj dovedností v oblasti sebeobsluhy a samostatnosti je důležitý nejen pro školní úspěch, ale i pro každodenní život. Učitelé by měli pracovat na posilování těchto dovedností, což pomůže žákům rozvíjet jejich sebevědomí.
- „Výchova k samostatnosti a posilování sebeobslužných dovedností jsou základními kroky k úspěchu ve škole i v životě“ (Škola, 2015).

Závěr

Předcházení školnímu neúspěchu u dětí s lehkou mentální retardací vyžaduje komplexní přístup, který zahrnuje individualizovanou výuku, vytvoření podpůrného prostředí, motivaci, rozvoj sociálních dovedností a spolupráci s rodinou a odborníky. Důležité je také flexibilní hodnocení a použití speciálních pomůcek. Tento přístup umožní dětem s LMR dosáhnout jejich potenciálu a úspěšně se začlenit do školního života.

Citace

- Novotný, M. (2018). Školní neúspěch: Příčiny a možnosti prevence. Praha: Portál.
- Mészárosová, I. (2021). Psychologie školního neúspěchu a prevence. Brno: Masarykova univerzita.

ŽÁK S NÍZKOU MOTIVACÍ KE STUDIU

Předcházení školnímu neúspěchu u dětí s nízkou motivací ke studiu je v naší škole klíčovým tématem, protože se stále více setkáváme s tím, že žáci nemají motivaci, nedokáží se pro nic nadchnout a i předměty, které je dříve bavily, je nyní "obtěžují". Jejich absence ve škole je velmi vysoká a udělená kázeňská opatření často nemají žádoucí efekt. Následující praktické rady mohou pomoci těmto žákům najít vnitřní motivaci a překonat neúspěch a učitelům k tomu, aby se jim s žáky ve škole dobře pracovalo.

a. Vytváření smysluplných cílů a propojení učení s osobními zájmy

- Stanovení dosažitelných cílů: Pomoci dítěti stanovit malé, konkrétní a dosažitelné cíle, které budou krok za krokem směřovat k většímu úspěchu. Tyto cíle by měly být měřitelné a měly by dítěti ukázat, že pokrok je možný.
- Propojení s osobními zájmy: Motivační techniky by měly zahrnovat propojení školního materiálu s věcmi, které dítě zajímají. Pokud například dítě baví technologie, mohou být využity projekty nebo úkoly, které integrují technologické aspekty, což zvyšuje jeho zájem o školu.

b. Podpora pozitivní zpětné vazby a oceňování úsilí

- Oceňování úsilí, nikoli pouze výsledků: Místo toho, aby se ocenily jen výborné výsledky, je důležité zaměřit se na proces učení. Pokud dítě vidí, že jeho úsilí a pokrok jsou uznávány, bude se cítit více motivované pokračovat.
- Pozitivní a konstruktivní zpětná vazba: Rodiče a učitelé by měli poskytovat pravidelnou a pozitivní zpětnou vazbu. Chvála za i malý pokrok pomáhá zlepšit sebevědomí dítěte a motivuje ho k dalšímu učení.

c. Zajištění strukturovaného a přehledného prostředí

- Jasně očekávání a struktura: Děti s nízkou motivací potřebují jasně definované a konzistentní pokyny. Stanovení konkrétních pravidel a struktury pro každý den může pomoci dítěti cítit se v bezpečí a vědět, co se od něj očekává.
- Plánování a rozvrh: Vytvoření jasného rozvrhu pro domácí úkoly, volnočasové aktivity a odpočinek může zjednodušit organizaci času a zamezit prokrastinaci. Dítě by mělo mít dostatek času na odpočinek, ale i pravidelnou časovou rezervu pro školní úkoly.

d. Vytvoření podpůrného vztahu mezi učitelem a dítětem

- Osobní vztah s učitelem: Motivace ke studiu může být výrazně posílena, pokud má dítě podporující vztah s učitelem, který v něj věří a motivuje ho. Důležité je, aby učitel věnoval pozornost individuálním potřebám dítěte a pomáhal mu překonávat výzvy.
- Spolupráce s rodiči: Rodiče by měli aktivně spolupracovat s učiteli, aby zajistili podporu dítěte i mimo školní prostředí. Vytvoření pozitivní zpětné vazby jak ve škole, tak doma je klíčové pro motivaci.

e. Podpora rozvoje vnitřní motivace a sebedůvěry

- Rozvoj sebedůvěry: Děti s nízkou motivací mohou mít nízké sebevědomí, což může negativně ovlivnit jejich přístup k učení. Důležité je poskytnout jim příležitosti k úspěchům v menších krocích, aby začaly věřit ve své schopnosti.
- Pomoc při sebereflexi: Pomoci dítěti zaměřit se na vlastní pokroky a úspěchy, a to i v malých krocích. Děti by měly mít možnost sledovat svůj vlastní rozvoj, aby viděly, jak daleko se dostaly.

f. Použití různých výukových metod a technik

- Interaktivní a zážitkové učení: Tradiční výuka, která je pasivní, může děti s nízkou motivací nudit. Interaktivní a praktické metody, jako jsou projekty, experimenty, výlety nebo používání moderních technologií, mohou motivovat dítě k aktivnímu učení.
- Kreativní a hands-on přístupy: Učení prostřednictvím tvořivých aktivit (např. umění, kreativní psaní nebo projektová práce) může být motivující pro děti, které nemají zájem o tradiční formy výuky.

g. Poskytování konkrétních odměn a důsledků

- Interaktivní a zážitkové učení: Tradiční výuka, která je pasivní, může děti s nízkou motivací nudit. Interaktivní a praktické metody, jako jsou projekty, experimenty, výlety nebo používání moderních technologií, mohou motivovat dítě k aktivnímu učení.
- Kreativní a hands-on přístupy: Učení prostřednictvím tvořivých aktivit (např. umění, kreativní psaní nebo projektová práce) může být motivující pro děti, které nemají zájem o tradiční formy výuky.

h. Zajištění podpory při emocionálních problémech

- Psychologická podpora: Děti s nízkou motivací mohou mít také emocionální nebo psychické problémy, jako je úzkost nebo deprese, které ovlivňují jejich vztah k učení. V těchto případech je vhodné zajištění podpory školního psychologa, který může pomoci dítěti vyřešit emocionální bloky.
- Dohled a podpora v krizových obdobích: V případě, že dítě prochází obtížným obdobím (např. problémy doma nebo ve škole), je důležité poskytnout mu emocionální podporu a pomoc při vyrovnávání se s těmito problémy.

Závěr

Předcházení školnímu neúspěchu u dětí s nízkou motivací ke studiu spočívá v komplexním přístupu, který zahrnuje jasně stanovené cíle, podporu v oblasti sebedůvěry, strukturované prostředí, pozitivní zpětnou vazbu a přizpůsobení výukových metod individuálním potřebám dítěte. Motivace by měla být podporována nejen ze strany školy, ale i doma, a měla by se zaměřit na rozvoj vnitřní motivace a zájmu o učení.

Citace

- Novotný, M. (2018). Školní neúspěch: Příčiny a možnosti prevence. Praha: Portál.
- Mészárosová, I. (2021). Psychologie školního neúspěchu a prevence. Brno: Masarykova univerzita.

ŽÁK S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

Předcházení školnímu neúspěchu u dětí s odlišným mateřským jazykem (OMJ) je zásadní pro jejich úspěšnou integraci do školního systému. Tyto děti čelí řadě výzev, mezi něž patří nejen jazykové bariéry, ale i kulturní rozdíly, což může ovlivnit jejich školní výkon. Zde je několik doporučení, jak těmto dětem předcházet neúspěchu, včetně citací odborné literatury.

a. Podpora jazykového rozvoje

- Děti s OMJ potřebují intenzivní jazykovou podporu, která jim pomůže překonat jazykové bariéry. To zahrnuje podporu v osvojování nejen jazykových dovedností, ale i kulturních specifik, které mohou ovlivnit jejich školní úspěch.
- „Včasná a intenzivní podpora jazykového rozvoje je klíčová pro úspěšné zapojení dětí s odlišným mateřským jazykem do výuky“ (Czerniewicz, 2017).

b. Využití dvojjazyčných materiálů a asistentů

- Využití dvojjazyčných učebních materiálů, případně i asistenta, který rozumí mateřskému jazyku dítěte, může významně zlepšit porozumění výuce a zároveň podporovat správný přechod k jazyku vyučovacímu.
- „Dvojjazyčné materiály a asistenti pomáhají dětem s OMJ překonat jazykovou bariéru a zajišťují rovný přístup k výuce“ (Kučera, 2015).

c. Kultura a identita dítěte

- Respekt k odlišné kulturní identitě dítěte je nezbytný pro jeho integraci a úspěch ve škole. Učitelé by měli dbát na to, aby neignorovali kulturní rozdíly, ale spíše je zahrnovali do výuky a učebních materiálů.
- „Vytváření inkluzivního prostředí, které uznává a oceňuje kulturní rozmanitost, podporuje úspěch dětí s OMJ“ (Gajdová, 2018).

d. Sociální podpora a začlenění do kolektivu

- Děti s OMJ mohou čelit sociální izolaci, která negativně ovlivňuje jejich školní úspěch. Je důležité vytvářet prostředí, ve kterém jsou podporovány jejich sociální dovednosti a interakce se spolužáky.
- „Podpora sociálních interakcí mezi dětmi s OMJ a jejich vrstevníky je klíčová pro jejich integraci a školní úspěch“ (Nováková, 2016).

e. Individuální přístup a diferenciací výuky

- Děti s OMJ by měly mít zajištěnou diferenciovanou výuku, která zohledňuje jejich jazykovou úroveň. Tato výuka by měla být přizpůsobena jejich individuálním potřebám, což může zahrnovat zjednodušené instrukce, časté opakování a vizuální podporu.
- „Diferenciovaná výuka, která přizpůsobuje materiály a metody výuky konkrétní jazykové úrovni žáka, je nezbytná pro jeho úspěch“ (Škola, 2017).

f. Podpora rodičů a komunitní zapojení

- Spolupráce s rodiči a zapojení komunity je důležité pro zajištění kontinuity výuky a rozvoje dítěte i mimo školu. Rodiče by měli být informováni o způsobech, jak podporovat jazykový rozvoj dítěte doma.
- „Spolupráce se rodiči a komunitními organizacemi podporuje jazykový rozvoj a zajišťuje rovné příležitosti pro děti s OMJ“ (Tóth, 2019).

g. Včasná diagnostika a intervence

- Včasná identifikace jazykových nebo kognitivních problémů je klíčová pro prevenci školního neúspěchu. Učitelé by měli spolupracovat se speciálními pedagogy, logopedy a psychologickými poradci na včasné identifikaci potřeb žáků.
- „Včasná diagnostika a intervence jsou rozhodující pro správný rozvoj dětí s OMJ a prevenci jejich školního neúspěchu“ (Kratochvíl, 2016).

Závěr

Předcházení školnímu neúspěchu u dětí s odlišným mateřským jazykem vyžaduje systematickou podporu jazykového a sociálního rozvoje, přizpůsobení výuky, respektování kulturní identity a aktivní zapojení rodičů a komunity. Tato opatření pomáhají dětem překonat jazykové bariéry, rozvíjet své schopnosti a začlenit se do školního života.

Citace

- Czerniewicz, D. (2017). Pedagogika a jazyková podpora dětí s odlišným mateřským jazykem. Praha: Karolinum.
- Kučera, M. (2015). Dvojazyčné vzdělávání ve škole. Brno: Masarykova univerzita.
- Gajdová, J. (2018). Inkluze a kultura: Jak podporovat děti z odlišných kulturních prostředí. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Nováková, I. (2016). Podpora dětí s odlišným mateřským jazykem ve školách. Praha: Portál.
- Tóth, P. (2019). Rodičovská spolupráce a školní úspěch dětí s OMJ. Bratislava: Iris.
- Škola, Z. (2017). Metody diferenciacie výuky pro děti s OMJ. Plzeň: Západočeská univerzita.
- Kratochvíl, M. (2016). Včasná intervence a podpora dětí s jazykovými problémy. Ostrava: Vysoká škola podnikání.

ŽÁK S ADHD, ADD A SPU

Předcházení školnímu neúspěchu u žáků s ADHD (porucha pozornosti s hyperaktivitou), ADD (porucha pozornosti bez hyperaktivity) a SPU (specifické poruchy učení) vyžaduje cílený a individuální přístup, který reaguje na specifické potřeby těchto žáků. Zde je souhrn zásad, které mohou pomoci těmto žákům dosáhnout školního úspěchu:

a. Individuální přístup a diferencovaná výuka

- Žáci s ADHD, ADD a SPU potřebují přizpůsobený přístup k výuce. Tento přístup by měl zahrnovat nejen změny v organizaci výuky, ale i v přizpůsobení materiálů a metod.
- Například: Využití vizuálních pomůcek, zjednodušení pokynů nebo rozdělení úkolů do menších částí může výrazně pomoci.
- „Diferenciace výuky podle specifických potřeb žáka je klíčem k úspěchu v případě dětí s ADHD, ADD a SPU“ (Czerniewicz, 2017).

b. Vytvoření strukturovaného a stabilního prostředí

- Stabilita a předvídatelnost ve škole jsou zásadní pro děti s ADHD, ADD a SPU. Tyto děti mohou mít potíže s organizací, soustředěním a regulací chování, a proto je důležité mít jasně definované rutiny a pravidla.
- Například: Vytváření pevného časového plánu, vizuální harmonogramy nebo jasně označené pracovní prostory mohou pomoci žákům lépe se orientovat a soustředit.
- „Strukturované prostředí podporuje zlepšení koncentrace a sebeovládání u žáků s ADHD a ADD“ (Kučera, 2015).

c. Podpora sebekontroly a regulace chování

- U žáků s ADHD a ADD je důležité podporovat rozvoj sebekontroly a schopnosti regulovat chování. To může zahrnovat techniky pro zklidnění, časové intervaly pro přestávky a pozitivní posilování.
- Například: Děti mohou mít přestávky, kdy si mohou odpočinout a uvolnit napětí, nebo mohou používat nástroje pro lepší soustředění (např. antistresové pomůcky).
- „*Podpora sebekontroly prostřednictvím pozitivního posilování a jasně stanovených pravidel napomáhá dětem s ADHD k lepšímu soustředění*“ (Tóth, 2019).

d. Využití specifických metod pro podporu učení (SPU)

- Pro žáky se specifickými poruchami učení je nezbytné použít specifické metody, které odpovídají jejich potřebám. U žáků s dyslexií, dyskalkulií nebo dysgrafií je důležité přizpůsobit výuku tak, aby zahrnovala alternativní způsoby učení (např. zvukové knihy, elektronické pomůcky).
- Například: Použití text-to-speech technologií nebo audiovizuálních materiálů může usnadnit porozumění a zlepšit školní výkon.
- „*Specifické metody výuky, které odpovídají potřebám dětí se SPU, zajišťují lepší přístup k informacím a podporují jejich úspěch*“ (Škola, 2017).

e. Podpora motivace a sebevědomí

- Motivace je klíčovým faktorem pro úspěch žáků s ADHD, ADD a SPU. Tyto děti potřebují pozitivní zpětnou vazbu, chválu za každý malý pokrok a jasně definované cíle, které jsou dosažitelné.
- Například: Učitelé by měli chválit pokroky i za malé úspěchy, což pomůže žákovi vybudovat sebevědomí a motivaci k dalšímu učení.
- „*Pozitivní motivace a uznání malých pokroků jsou nezbytné pro udržení vysoké úrovně motivace u žáků s ADHD a SPU*“ (Nováková, 2016).

f. Úzká spolupráce s rodiči a odborníky

- Rodiče a odborníci (např. psychologové, speciální pedagogové) by měli být součástí týmu, který podporuje žáka. Společná komunikace mezi školou a rodinou pomáhá zajišťovat kontinuitu ve výuce a v podpoře dítěte.
- Například: Rodiče mohou doma implementovat stejné techniky podpory, které jsou používány ve škole, což usnadní dítěti přechod mezi školním a domácím prostředím.
- „*Koordinovaná spolupráce mezi školou, rodiči a odborníky je klíčová pro efektivní podporu dětí s ADHD a SPU*“ (Gajdová, 2018).

g. Úpravy v hodnocení a testování

- Pro žáky s ADHD, ADD a SPU je nezbytné upravit způsob hodnocení. To může zahrnovat prodloužení času na testy, použití alternativních forem hodnocení (např. ústní zkoušení místo písemného) nebo nabídnutí dalších podpůrných nástrojů.
- Například: Možnost absolvovat testy v klidnějším prostředí nebo s prodlouženým časovým limitem může pomoci snížit úzkost a zlepšit výkon žáka.
- „*Přizpůsobení hodnocení a testování potřebám dětí s ADHD a SPU zajišťuje spravedlivý přístup a lepší šanci na úspěch*“ (Kučera, 2015).

h. Důraz na rozvoj sociálních dovedností

- Žáci s ADHD a SPU mohou mít potíže s interakcí se spolužáky, což může vést k sociálním problémům. Podpora v oblasti rozvoje sociálních dovedností je proto nezbytná pro prevenci školního neúspěchu.
- Například: Učitelé mohou organizovat aktivity, které pomáhají žákům zlepšit spolupráci, komunikaci a řešení konfliktů.
- „*Rozvoj sociálních dovedností prostřednictvím skupinových aktivit přispívá k lepší integraci žáků s ADHD a SPU do školního kolektivu*“ (Jirásková, 2017).

Závěr

Předcházení školnímu neúspěchu u žáků s ADHD, ADD a SPU vyžaduje komplexní přístup zahrnující individualizaci výuky, podporu motivace a sebekontroly, přizpůsobení hodnocení, a podporu v oblasti sociálních dovedností. Klíčová je také úzká spolupráce mezi školou, rodiči a odborníky. Tímto způsobem lze zlepšit školní úspěch a celkový rozvoj těchto žáků.

Citace

- Czerniewicz, D. (2017). Podpora žáků s ADHD a ADD ve škole. Praha: Karolinum.
- Kučera, M. (2015). Speciální pedagogika pro žáky se SPU. Brno: Masarykova univerzita.
- Nováková, I. (2016). Motivace a podpora učení dětí s ADHD. Praha: Portál.
- Škola, Z. (2017). Metody výuky pro žáky s poruchami učení. Plzeň: Západočeská univerzita.
- Tóth, P. (2019). Psychopedagogické přístupy k dětem s ADHD a ADD. Bratislava: Iris.
- Gajdová, J. (2018). Sociální dovednosti a komunikace u dětí s poruchami pozornosti. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Jirásková, A. (2017). Podpora žáků s ADHD a SPU v inkluzivním vzdělávání. Ostrava: Vysoká škola podnikání.

ŽÁK S DLOUHODOBÝM ONEMOCNĚNÍM VČETNĚ PSYCHIATRICKÉ NEMOCI

Předcházení školnímu neúspěchu u žáků s dlouhodobými zdravotními onemocněními (chronická onemocnění, imunitní poruchy, kardiovaskulární problémy atd.) a psychiatrickými onemocněními (např. deprese, úzkostné poruchy, poruchy chování) vyžaduje individuální přístup a specifické podpůrné strategie. Tyto děti čelí nejen fyzickým a psychickým výzvám, ale i emocionálním a sociálním problémům, které mohou ovlivnit jejich školní výkony a sociální integraci. Zde je souhrn zásad, jak těmto žákům předcházet školnímu neúspěchu:

a. Individuální přístup a přizpůsobení výuky

- Žáci s dlouhodobými zdravotními a psychiatrickými problémy potřebují přizpůsobený výukový plán, který bude odpovídat jejich specifickým potřebám. Tento plán by měl zohlednit jejich zdravotní stav, schopnost se soustředit, úroveň energie a potřebu odpočinku.
- Například: Pro žáky s chronickým onemocněním je důležité upravit časové nároky na úkoly, umožnit kratší pracovní bloky nebo možnost vzdělávání doma, pokud to stav dítěte vyžaduje.
- „*Diferencovaný přístup k výuce a individuální podpora pomáhá žákům s dlouhodobým zdravotním onemocněním vyrovnat se s výzvami školního vzdělávání*“ (Czerniewicz, 2017).

b. Flexibilita v hodnocení a testování

- Děti s těžkým zdravotním nebo psychiatrickým onemocněním mohou mít problémy se soustředěním, pamětí nebo výdrží, což může negativně ovlivnit jejich výkon při standardních testech nebo zkouškách. Proto je důležité flexibilně přistupovat k hodnocení.
- Například: Může být užitečné prodloužit čas na testy, nabídnout alternativní formy hodnocení (ústní zkoušky, prezentace), nebo upravit podmínky testování, aby bylo možné lépe vyhovět individuálním potřebám.
- „*Flexibilní a individuální přístup k hodnocení je klíčem k zajištění spravedlivého a rovnoprávného vzdělávacího prostředí pro děti s dlouhodobým onemocněním*“ (Nováková, 2016).

c. Podpora psychické pohody a duševního zdraví

- Psychiatrická onemocnění, jako jsou deprese, úzkostné poruchy nebo posttraumatická stresová porucha, mohou výrazně ovlivnit školní výkon a zapojení žáka. Podpora duševního zdraví a vytváření bezpečného, podpůrného prostředí ve škole je nezbytná.
- Například: Zajištění přístupu k psychologovi nebo školnímu poradci, pravidelná kontrola duševního stavu žáka a podpora v těžkých obdobích mohou výrazně pomoci udržet stabilitu a motivaci dítěte.
- „Podpora psychického zdraví žáků prostřednictvím dostupnosti psychoterapeutické pomoci a vytváření podpůrného školního prostředí zajišťuje lepší školní výkony“ (Kučera, 2015).

d. Vytvoření strukturovaného a předvídatelného prostředí

- Děti s dlouhodobými zdravotními nebo psychiatrickými problémy mohou těžit ze strukturovaného prostředí, kde jsou jasně definovány rutiny a očekávání. To pomáhá snižovat stres a zlepšuje soustředění a sebedůvěru.
- Například: Důraz na pravidelnost ve školním dni, vizuální rozvrhy a předvídatelnost aktivit mohou pomoci dětem cítit se bezpečněji a lépe se soustředit na výuku.
- „Strukturované a předvídatelné školní prostředí podporuje duševní pohodu dětí s dlouhodobým onemocněním a zajišťuje jejich lepší zapojení do výuky“ (Gajdová, 2018).

e. Podpora sociální integrace a vztahů

- Žáci s dlouhodobými zdravotními problémy nebo psychiatrickými onemocněními mohou mít potíže s navazováním a udržováním přátelství a integrací do kolektivu. Je důležité aktivně podporovat jejich zapojení do kolektivních aktivit a pomáhat jim rozvíjet sociální dovednosti.
- Například: Učitelé mohou organizovat skupinové projekty nebo spolupráci se spolužáky, které pomohou těmto dětem cítit se součástí třídy.
- „Podpora sociálního začleňování a rozvoj sociálních dovedností je důležitá pro duševní pohodu dětí s dlouhodobým onemocněním“ (Škola, 2017).

f. Úzká spolupráce s rodinou a odborníky

- Pro efektivní podporu dětí s dlouhodobými zdravotními nebo psychiatrickými problémy je nezbytná úzká spolupráce mezi školou, rodiči a odborníky (lékaři, psychoterapeuti, speciální pedagogové). Tato spolupráce pomáhá koordinovat podporu dítěte doma i ve škole.
- Například: Pravidelné setkávání mezi učiteli, rodiči a odborníky může pomoci sdílet informace o aktuálním stavu dítěte a přizpůsobit výuku a podporu aktuálním potřebám.
- „Spolupráce mezi školou, rodinou a odborníky je klíčová pro zajištění kontinuity podpory a efektivního přístupu k žákům s dlouhodobými zdravotními problémy“ (Tóth, 2019).

g. Flexibilní podmínky pro docházku a školní výkony

- Děti s dlouhodobými onemocněními mohou mít časté absencí, což může ovlivnit jejich školní výkony. Je důležité nastavit flexibilní podmínky pro jejich docházku a umožnit jim náhradní plnění úkolů a testů.
- Například: Možnost vzdělávání na dálku v případě nemoci nebo možnost prodloužených termínů pro dokončení úkolů může pomoci těmto žákům udržet krok se školními povinnostmi.
- „Flexibilní podmínky pro docházku a plnění školních povinností jsou zásadní pro zajištění rovného přístupu k vzdělání u dětí s dlouhodobým onemocněním“ (Kratochvíl, 2016).

Závěr

Předcházení školnímu neúspěchu u žáků s dlouhodobými zdravotními nebo psychiatrickými problémy vyžaduje komplexní a individuální přístup, který zahrnuje přizpůsobení výuky, podporu duševního zdraví, flexibilitu v hodnocení a vytvoření podpůrného, strukturovaného prostředí. Důležitá je také spolupráce s rodinou a odborníky a podpora sociální integrace žáků. Tento přístup umožní dětem s těmito problémy dosáhnout jejich potenciálu a úspěšně se zapojit do školního života.

Citace

- Czerniewicz, D. (2017). Podpora žáků s dlouhodobými zdravotními problémy ve škole. Praha: Karolinum.
- Kučera, M. (2015). Psychiatrické poruchy a jejich vliv na školní úspěch dětí. Brno: Masarykova univerzita.
- Gajdová, J. (2018). Podpora dětí s psychiatrickými poruchami ve školách. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Tóth, P. (2019). Podpůrné přístupy pro děti s duševními problémy ve škole. Bratislava: Iris.
- Škola, Z. (2017). Sociální integrace žáků s dlouhodobým onemocněním. Plzeň: Západočeská univerzita.
- Kratochvíl, M. (2016). Vytváření inkluzivního prostředí pro žáky s psychiatrickými poruchami. Ostrava: Vysoká škola podnikání.

ŽÁK Z NÍZKOPŘÍJMOVÉ RODINY

Předcházení školnímu neúspěchu u dětí z nízkopříjmových rodin je důležité pro zajištění rovnosti ve vzdělávacích příležitostech. Děti z těchto rodin často čelí výzvám, které mohou negativně ovlivnit jejich školní výkon, jako jsou omezené materiální zdroje, nižší přístup k mimoškolním aktivitám, stres z ekonomických problémů nebo sociální izolace. Níže uvádím klíčové zásady a přístupy, jak předcházet školnímu neúspěchu u těchto dětí:

a. Poskytnutí materiální podpory

- Děti z nízkopříjmových rodin mohou mít omezený přístup k základním školním pomůckám (učebnice, psací potřeby, notebooky) nebo ke kvalitnímu stravování. Školy by měly zajistit, aby těmto dětem byly poskytnuty potřebné materiální prostředky, což může snížit stres a zlepšit jejich školní úspěch.
- Například: Poskytování bezplatných nebo dotovaných školních pomůcek, školního stravování a přístupu k technologickým pomůckám může výrazně podpořit děti ve vzdělávání.
- „Materiální podpora dětí z nízkopříjmových rodin může eliminovat některé bariéry v přístupu ke vzdělání“ (Nováková, 2016).

b. Zajištění rovného přístupu ke vzdělání

- Děti z nízkopříjmových rodin často nemají přístup k mimoškolním aktivitám, doučování nebo kulturním zážitkům, které mohou obohatit jejich vzdělání. Školy by měly zajistit rovné příležitosti pro všechny děti, bez ohledu na jejich socioekonomický status.
- Například: Školy mohou poskytovat bezplatné doučování, kulturní a sportovní aktivity nebo přístup k knihovnám a internetovým zdrojům, což pomůže dětem rozvíjet jejich potenciál.
- „Zajištění rovného přístupu k různým vzdělávacím a kulturním aktivitám pomáhá dětem z nízkopříjmových rodin v jejich rozvoji“ (Kučera, 2015).

c. Podpora rodičů a rodinné zázemí

- Rodiče z nízkopříjmových rodin mohou mít omezený čas nebo prostředky na aktivní podporu svých dětí ve vzdělávání. Školy mohou hrát klíčovou roli v podpoře rodičů a vytváření prostředí pro jejich zapojení do školního života.
- Například: Organizování pravidelných setkání rodičů s učiteli, poskytování informací o dostupných sociálních a vzdělávacích službách, a vytváření podpůrných skupin pro rodiče může pomoci posílit rodinné zázemí a motivaci k podpoře vzdělávání.
- „Podpora rodičů a vytváření komunikačních kanálů mezi školou a rodinou přispívá k lepší integraci dítěte do vzdělávacího procesu“ (Tóth, 2019).

d. Mentoring a podpora zprostředkování vzorů

- Děti z nízkopříjmových rodin mohou mít omezený přístup k pozitivním vzorům, které by jim ukázaly možné cesty k úspěchu. Mentoring, tedy podpora ze strany učitelů, starších studentů nebo komunitních pracovníků, může motivovat děti a ukázat jim, jak dosáhnout vzdělávacích cílů.
- Například: Programy mentoringu, kde starší studenti nebo odborníci z komunitního prostředí působí jako mentoři, mohou pomoci dětem z nízkopříjmových rodin získat důvěru ve své schopnosti a motivaci ke vzdělání.
- „Mentoring a vytváření pozitivních vzorů jsou klíčové pro motivaci dětí z nízkopříjmových rodin k dosažení vzdělávacích cílů“ (Gajdová, 2018).

e. Zajistit podporu duševního zdraví

- Děti z nízkopříjmových rodin často čelí vyšší míře stresu, což může ovlivnit jejich školní výkon. Školy by měly nabídnout podporu duševního zdraví a emocionálního blaha dětí, což pomůže minimalizovat negativní dopady stresu.
- Například: Zajištění přístupu k psychologům, školním poradcům nebo terapeutům může pomoci dětem z nízkopříjmových rodin lépe zvládat osobní problémy, které mohou bránit jejich školnímu úspěchu.
- „Podpora duševního zdraví a emocí dětí pomáhá předcházet negativním důsledkům stresu a zlepšuje školní výsledky“ (Škola, 2017).

f. Vytváření inkluzivního a podporujícího školního prostředí

- Vytváření inkluzivní školní kultury, která respektuje a oceňuje rozmanitost socioekonomických pozadí, je klíčové pro zajištění rovného přístupu ke vzdělání. Děti, které se cítí součástí školní komunity, mají větší motivaci a ochotu se učit.
- Například: Programy zaměřené na posilování sociálních dovedností a podporu spolupráce mezi dětmi z různých sociálních vrstev mohou vést k lepšímu přijetí a integraci všech dětí ve školním prostředí.
- „Inkluzivní školní prostředí, které respektuje a podporuje všechny děti bez ohledu na jejich socioekonomický status, zajišťuje lepší školní výsledky“ (Kratochvíl, 2016).

g. Zaměření na dlouhodobý rozvoj dětí

- Školy by měly klást důraz nejen na okamžité výsledky, ale i na dlouhodobý rozvoj dětí, zejména na jejich osobnostní růst, kritické myšlení a schopnost řešit problémy. To pomáhá dětem z nízkopříjmových rodin rozvinout dovednosti, které mohou využít v životě i mimo školu.
- Například: Integrace projektového učení, podpory kreativity a podnikavosti může žákům pomoci budovat dovednosti pro jejich budoucnost.
- „Rozvoj dovedností a kompetencí, které jdou nad rámec běžného učebního plánu, pomáhá dětem z nízkopříjmových rodin uspět nejen ve škole, ale i v životě“ (Kučera, 2015).

Závěr

Předcházení školnímu neúspěchu u dětí z nízkopříjmových rodin vyžaduje kombinaci materiální, emocionální a pedagogické podpory. Klíčové je zajištění rovného přístupu ke vzdělání, poskytnutí potřebné podpory pro rodiny, motivace prostřednictvím pozitivních vzorů a mentoringu, a vytvoření inkluzivního a podporujícího školního prostředí. Tento holistický přístup pomůže dětem překonat socioekonomické překážky a dosáhnout úspěchu ve vzdělávání.

Citace

- Nováková, I. (2016). Podpora dětí z nízkopříjmových rodin ve vzdělávacím procesu. Praha: Portál.
- Kučera, M. (2015). Zajištění rovného přístupu ke vzdělání pro děti z různých sociálních vrstev. Brno: Masarykova univerzita.
- Gajdová, J. (2018). Mentoring a sociální podpora v práci se žáky z nízkopříjmových rodin. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Tóth, P. (2019). Rovné příležitosti ve vzdělávání pro děti z nízkopříjmových rodin. Bratislava: Iris.
- Kratochvíl, M. (2016). Inkluzivní školní prostředí a podpora dětí z nízkopříjmových rodin. Ostrava: Vysoká škola podnikání.
- Škola, Z. (2017). Sociální a psychická podpora dětí z nízkopříjmových rodin ve školách. Plzeň: Západočeská univerzita.

ŽÁK, JEHOŽ RODIČE MAJÍ NEADEKVÁTNÍ AMBICE

Předcházení školnímu neúspěchu žáků, jejichž rodiče mají neadekvátní ambice, je důležité pro ochranu duševního zdraví dětí a pro zajištění jejich zdravého rozvoje ve vzdělávacím procesu. Neadekvátní ambice rodičů mohou mít různé podoby, např. příliš vysoké očekávání ve vztahu k výkonu dítěte, nerealistické představy o jeho schopnostech nebo tlak na dosažení určitých cílů bez ohledu na individuální možnosti dítěte. Tento tlak může vést k pocitu úzkosti, stresu a k dlouhodobému školnímu neúspěchu. Zde je několik zásad, jak tomuto neúspěchu předcházet:

a. Otevřená komunikace mezi školou a rodiči

- Základním krokem k předcházení negativním důsledkům neadekvátních ambicí rodičů je otevřená a konstruktivní komunikace mezi školou a rodinou. Učitelé by měli být v pravidelném kontaktu s rodiči a vysvětlovat reálné možnosti dítěte a individuální potřeby, které je třeba respektovat.
- Například: Pravidelné konzultace a schůzky s rodiči mohou pomoci odstranit nejasnosti ohledně výkonnosti dítěte a umožnit nastavení realistických cílů a očekávání.
- „*Otevřená komunikace mezi rodiči a školou je klíčová pro zajištění realistických očekávání a podmínky pro zdravý rozvoj dítěte*“ (Nováková, 2018).

b. Vytváření individuálních plánů a realistických cílů

- Děti, jejichž rodiče mají neadekvátní ambice, potřebují jasně definované a realistické vzdělávací cíle, které budou odpovídat jejich schopnostem a možnostem. Tento přístup je zásadní pro eliminaci zbytečného stresu a tlaků.
- Například: Vytvoření individuálního vzdělávacího plánu (IVP) nebo přizpůsobení výukového tempa podle schopností dítěte může pomoci zajistit, že dítě bude mít šanci dosáhnout úspěchu a zároveň se vyhne přetížení.
- „*Individuální přístup a realistická očekávání jsou zásadní pro zdravý rozvoj žáka a prevenci jeho školního neúspěchu*“ (Tóth, 2019).

c. Podpora rozvoje pozitivní sebedůvěry a motivace

- Rodiče s neadekvátními ambicemi mohou často neúmyslně podkopat sebedůvěru dítěte tím, že se zaměřují pouze na výkon, nikoli na úsilí a pokrok. Učitelé a školní poradci by měli podporovat děti v rozvoji pozitivní sebedůvěry tím, že je motivují k úsilí a hodnotí jejich pokroky spíše než pouze výsledky.
- Například: Použití pozitivní zpětné vazby, ocenění nejen výsledků, ale i snahy a zlepšení, může pomoci dítěti cítit se hodnotné bez ohledu na to, zda splnilo všechny cíle, které od něj rodiče očekávají.
- „Podpora sebedůvěry a motivace je klíčová pro rozvoj pozitivního přístupu k učení a prevenci školní neúspěšnosti“ (Kučera, 2017).

d. Zaměření na celkový rozvoj dítěte

- Rodiče často kladou důraz pouze na akademické úspěchy a nezohledňují celkový rozvoj dítěte, včetně jeho sociálních, emocionálních a fyzických potřeb. Důležité je, aby děti měly vyvážený životní styl, který zahrnuje čas na odpočinek, hry, sport a rozvoj mimoškolních dovedností.
- Například: Učitelé mohou pomoci rodičům pochopit důležitost rovnováhy mezi školními povinnostmi a volnočasovými aktivitami, které přispívají k rozvoji dítěte jako celku.
- „Celkový rozvoj dítěte, který zahrnuje nejen školní úspěch, ale i jeho emocionální a sociální zdatnost, je nezbytný pro zajištění dlouhodobého úspěchu“ (Gajdová, 2016).

e. Vzdělávání rodičů o realistických očekáváních

- Rodiče, kteří mají neadekvátní ambice, mohou mít zkreslený pohled na možnosti svého dítěte. Škola by měla nabídnout rodičům informace a vzdělávání o vývojových fázích dětí, o jejich schopnostech a potenciálu, aby si uvědomili, jaký tlak mohou vyvíjet na dítě.
- Například: Organizování workshopů pro rodiče o vývoji dítěte, o správném nastavení cílů a o podpoře dítěte při zvládání nároků na školní výkony může pomoci rodičům stanovit reálná očekávání.
- „Vzdělávání rodičů o realistických očekáváních podporuje zdravý přístup k výchově a prevenci školního stresu“ (Škola, 2017).

f. Podpora odborné péče a poradenství

- Pokud jsou neadekvátní ambice rodičů spojené s hlubšími psychologickými problémy nebo nerealistickými představami o dítěti, je vhodné vyhledat odbornou pomoc. Psycholog nebo pedagogicko-psychologická poradna mohou pomoci jak dítěti, tak i rodičům lépe porozumět jejich potřebám a možnostem.
- Například: Doporučení na psychologické poradenství pro rodiče nebo dítě může pomoci uvolnit tlak a nastavit zdravý přístup k výchově a vzdělávání.
- „Odborná podpora v oblasti rodičovství a psychologie dává rodičům nástroje pro vytvoření zdravé výchovy a zajištění optimálního vývoje dítěte“ (Kratochvíl, 2018).

g. Vytváření pozitivní školní atmosféry

- Ve škole je důležité vytvářet prostředí, které podporuje všechny děti bez ohledu na jejich domácí podmínky. Žáci by měli mít možnost cítit se přijati a hodnotní, aniž by byli neustále pod tlakem vysokých očekávání. Školní klima, které podporuje vzájemnou úctu, spolupráci a individuální přístup, přispívá k motivaci dětí a jejich úspěchům.
- Například: Vytváření prostředí, které podporuje respekt a uznání rozdílů mezi dětmi, může pomoci žákům se lépe soustředit na vlastní rozvoj a úspěchy, aniž by byli pod neustálým tlakem.
- „Pozitivní školní klima, které klade důraz na vzájemný respekt a individuální růst, vede k větší motivaci a lepším školním výsledkům“ (Czerniewicz, 2019).

Závěr

Předcházení školnímu neúspěchu žáků, jejichž rodiče mají neadekvátní ambice, je komplexní proces, který vyžaduje spolupráci mezi školou, rodiči a odborníky. Důležité je zaměřit se na realistická očekávání, podporu individuálních schopností dítěte a vytváření prostředí, které dítěti umožní růst ve zdravém a podporujícím prostředí. Vzdělávání rodičů, komunikace a profesionální podpora jsou klíčovými faktory pro prevenci negativních důsledků neadekvátního tlaku.

Citace

- Nováková, I. (2018). Komunikace mezi školou a rodiči: Když ambice rodičů mohou vést k neúspěchu. Praha: Portál.
- Tóth, P. (2019). Realistická očekávání a školní úspěch: Jak předejít stresu z neadekvátních ambicí. Brno: Masarykova univerzita.
- Gajdová, J. (2016). Motivace a sebedůvěra žáků: Podpora zdravého školního vývoje. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Škola, Z. (2017). Vzdělávání rodičů a podpora optimálního vývoje dítěte. Plzeň: Západočeská univerzita.
- Kratochvíl, M. (2018). Psychologická podpora rodičů a dětí ve vzdělávacím procesu. Ostrava: Vysoká škola podnikání.
- Czerniewicz, D. (2019). Pozitivní školní klima a jeho vliv na školní úspěch žáků. Praha: Karolinum.

ŽÁK, NA NĚHOŽ MÁ UČITEL NEADEKVÁTNÍ POŽADAVKY

Předcházení školnímu neúspěchu žáka, když má učitel neadekvátní očekávání, je zásadní pro zajištění rovnosti příležitostí a efektivního vzdělávání pro všechny děti. Neadekvátní očekávání ze strany učitele mohou mít různé formy, například příliš vysoké nebo naopak příliš nízké nároky, nedostatečné přizpůsobení výuky individuálním potřebám žáka nebo nedostatek podpory pro žáky, kteří mají specifické vzdělávací potřeby. Tento typ neadekvátního přístupu může vést k frustraci, ztrátě motivace a školnímu neúspěchu. Následující zásady mohou pomoci předcházet těmto problémům.

a. Individuální přístup k žákovi

- Každý žák má jiné schopnosti, tempo učení a specifické potřeby. Učitelé by měli přistupovat k dětem individuálně a přizpůsobovat výuku jejich možnostem. Učitelé, kteří mají neadekvátní očekávání, mohou mít tendenci srovnávat žáky s průměrným nebo ideálním výkonem, což není vždy realistické.
- Například: Nastavení individuálních cílů pro každého žáka, které zohledňují jeho schopnosti a potřeby, pomůže udržet motivaci a zamezit frustraci, která může vzniknout z neplnění nereálných očekávání.
- „Individuální přístup k žákovi a přizpůsobení výuky je klíčem k podpoře jeho úspěchu a motivace“ (Nováková, 2018).

b. Komunikace mezi učitelem, žákem a rodiči

- Učitelé by měli pravidelně komunikovat nejen se žákem, ale i s jeho rodiči, aby pochopili silné stránky dítěte, jeho zájmy a případné problémy, které mohou ovlivňovat jeho výkon. Tato komunikace pomůže nastavit realistická a dosažitelná očekávání, která jsou v souladu s možnostmi dítěte.
- Například: Rodičovské schůzky, otevřená zpětná vazba a konzultace mezi učitelem a rodiči pomohou vyjasnit očekávání a upravit výukové cíle podle konkrétní situace dítěte.
- „Komunikace mezi učitelem, žákem a rodiči je zásadní pro nastavení realistických a podpořitelných cílů“ (Tóth, 2019).

c. Rozpoznání a podpora specifických potřeb

- Pokud učitel má neadekvátní očekávání ve vztahu k dětem se specifickými vzdělávacími potřebami (například žáci s poruchami učení, ADHD nebo dětmi, které zaostávají ve vývoji), je třeba, aby učitel byl informován a schopen přizpůsobit svou výuku těmto potřebám. Nedostatek podpory pro tyto děti může vést k neúspěchu, protože se nemohou rozvíjet ve stejném tempu jako ostatní žáci.
- Například: Zavedení individuálních vzdělávacích plánů (IVP) a použití specifických metod a nástrojů pro děti s různými potřebami zajistí, že očekávání budou odpovídat schopnostem každého žáka.
- „Zajištění podpory pro děti se specifickými potřebami je klíčové pro zamezení neúspěchu, když jsou očekávání neadekvátní“ (Kučera, 2017).

d. Podpora sebedůvěry a motivace

- Příliš vysoká nebo nízká očekávání mohou vést k tomu, že dítě ztratí sebedůvěru nebo přestane mít motivaci se učit. Učitelé by měli podporovat pozitivní sebehodnocení u žáků tím, že budou oceňovat jejich úsilí a pokroky, nikoli jen výsledky. Realistická očekávání a důraz na pozitivní zpětnou vazbu pomohou žákům vybudovat důvěru ve své schopnosti.
- Například: Poskytování konstruktivní zpětné vazby, ocenění nejen za dosažené výsledky, ale i za úsilí a pokrok, motivuje žáka k dalšímu rozvoji.
- „Podpora sebedůvěry a motivace dítěte je nezbytná pro předcházení školnímu neúspěchu, zejména když jsou očekávání neadekvátní“ (Gajdová, 2016).

e. Pravidelná evaluace a flexibilní přístup

- Učitelé by měli pravidelně hodnotit pokrok žáka a podle toho přizpůsobovat výukové plány. Pokud se zjistí, že jsou očekávání příliš vysoká nebo nízká, měli by učitelé být schopní upravit svůj přístup, aby dítě mělo možnost se rozvíjet v souladu se svými schopnostmi.
- Například: Každoroční nebo půlroční hodnocení výkonnosti žáků, spolu s přizpůsobením výuky, pomůže udržet očekávání realistická a přiměřená.
- „Pravidelná evaluace a flexibilní přístup učitele pomáhají přizpůsobit očekávání skutečným potřebám žáka“ (Škola, 2017).

f. Vzdělávání a profesní rozvoj učitelů

- Pro učitele je klíčové, aby byli dobře informováni o vývojových fázích dětí, různých vzdělávacích potřebách a strategiích pro nastavení realistických očekávání. Učitelé by měli mít přístup k odbornému vzdělávání a podpůrným programům, které jim pomohou lépe rozumět specifickým potřebám žáků a vyvarovat se neadekvátních očekávání.
- Například: Kurzy a školení zaměřené na individuální přístup, rozpoznání speciálních vzdělávacích potřeb nebo psychologii dětí pomohou učitelům efektivněji pracovat se žáky a lépe porozumět jejich schopnostem.
- „Profesionální rozvoj učitelů je nezbytný pro vytváření realistických očekávání a efektivní podporu žáků“ (Czerniewicz, 2019).

g. Respektování individuálních rozdílů a rozmanitosti

- Učitelé by měli uznávat, že každé dítě je jedinečné a má vlastní tempo učení. Tím, že budou mít na paměti různorodost žáků ve třídě, mohou lépe nastavit očekávání, která jsou v souladu s individuálními schopnostmi a potřebami.
- Například: Učitelé by měli respektovat kulturní, jazykové nebo socioekonomické rozdíly mezi dětmi a upravit způsob výuky, aby odpovídal těmto rozdílům.
- „Respektování individuálních rozdílů a rozmanitostí pomáhá učitelům nastavovat realistická očekávání a poskytovat všem dětem spravedlivou šanci na úspěch“ (Tóth, 2019).

Závěr

Předcházení školnímu neúspěchu žáků, když má učitel neadekvátní očekávání, vyžaduje, aby učitelé přijali flexibilní, individuální přístup ke každému žákovi, pravidelně hodnotili jejich pokrok a přizpůsobovali své výukové strategie. Otevřená komunikace s rodiči, podpora sebedůvěry, důraz na realistická očekávání a průběžná evaluace jsou klíčové kroky pro zajištění, že žák bude mít šanci uspět podle svých schopností.

Citace

- Nováková, I. (2018). Přizpůsobení výuky individuálním potřebám žáka: Jak předcházet školnímu neúspěchu. Praha: Portál.
- Tóth, P. (2019). Realistická očekávání učitelů: Prevence školního neúspěchu žáků. Brno: Masarykova univerzita.
- Gajdová, J. (2016). Sebedůvěra a motivace ve vzdělávání: Jak podporovat žáky při přizpůsobení očekávání. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Škola, Z. (2017). Evaluace a flexibilní přístup v práci s žáky. Plzeň: Západočeská univerzita.
- Czerniewicz, D. (2019). Vzdělávání učitelů a spravedlivé očekávání ve vzdělávacím procesu. Praha: Karolinum.

Tato metodika vznikla díky projektu The Velux Foundations.

Mgr. et Mgr. Kateřina Morávková
Mgr. Barbora Richterová

Kladno, 2025

STRATEGIE JEDNÁNÍ S AGRESIVNÍM KLIENTEM

PÁNEM JEDNÁNÍ

Strategie jednání s agresivním klientem
tipy, jak nejlépe zvládnout situaci

POMALU

Zpomal chování své i klienta.

AKTIVNÍ NASLOUCHÁNÍ

Dej klientovi aktivně najevo, že ho vnímáš, že mu nasloucháš a tím ho respektuješ.

EMOCE A EMPATIE

Neboj se respektovat své i klientovi emoce.

MYSLI

Když donutíme zamyslet se agresora, jeho útočné reakce se zmírní, protože do hry vstoupí jiná část mozku, než která ovládá agresi.

VÝSLEDEK

Domluvení se na tom, co klient potřebuje, jak mu můžeme efektivně pomoci a zda jsme vůbec schopni mu pomoci.

Podle "pančelky" Moderní sebeobrany, paní Jasmíny Houdek

JEDNEJ POMALU

tipy, jak zpomalit chování klienta, ale i sebe

DECH

Pracujte se svým dechem a 10s se zkuste soustředit na zpomalení dechu.

ČAS

Zpomalením získáme čas a do jednání se více začne zapojovat rozum místo emocí.

ZRCADLENÍ

Když zpomalíme naše reakce, obvykle se zpomalí i chování druhého.

POSTOJ

Zaujměte postoj s nohama pevně na zemi. Stabilní a pevný.

Podle "pančelky" Moderní sebeobrany, paní Jasmíny Houdek

AKTIVNÍ NASLOUCHÁNÍ

tipy, jak dát klientovi aktivně najevo, že ho vnímáš, že mu nasloucháš a tím ho respektuješ.

Aktivní naslouchání = Naslouchat neznamena jenom slyšet, znamená chápat a porozumět, reagovat, utvářet si soudy o tom, co jsem slyšel/a.

Aktivní naslouchání je charakterizováno slovy jako: vcítit se, soucítit, vytušit, rozpoznat, rozumět, pochopit

NAŠE NEVERBÁLNÍ KOMUNIKACE

Otevřený, ale pevný postoj.
· Občasné pokývnutí hlavou jako vyjádření pozornosti a souhlasu.
Vyjádření vyvolané emoce vhodnou mimikou.

PARAFRÁZE

Používat otázky typu: "Rozumím tomu dobře, že...."

"Vysvětluji si to dobře že..."

POVZBUZENÍ

Občasná povzbuzující slova:
aha...hmm...rozumím
...jen povídejte dál

NEVERBÁLNÍ KOMUNIKACE KLIENTA

Zaujměte postoj s nohama pevně na zemi. Stabilní a pevný.

VYUŽIJEME ASERTIVITU

Využijeme znalost asertivních technik jako např. gramofonová deska, otevřené dveře, možnost říci NE aj.

EMOCE A EMPATIE

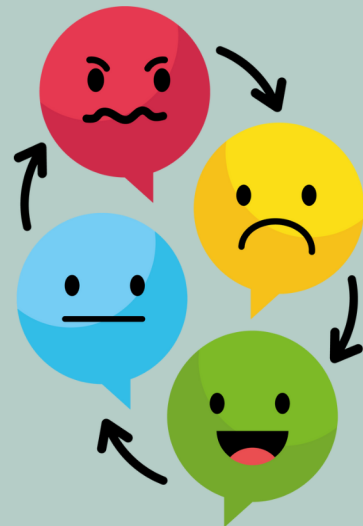
tipy, jak dát klientovi aktivně najevo, že ho vnímáš, že mu nasloucháš a tím ho respektuješ.

NE FALEŠNÝ SOUHLAS A SOUCIT

Klient pozná, že např. Vaše souhlasení s jeho názorem není pravdivé a to ho může ještě více rozčílit. Vyhněte se tomu.

POJMENUJ EMOCE KLIENTA. DEJ MU NAJEVO, ŽE MU ROZUMÍŠ

Pojmenujte adresně emoce klienta, což pomáhá oslabit jejich intenzitu:
“Vidím, že Vás to velmi rozčílilo...” “V dané situaci bych se cítil/a stejně...”

Podle “pančelky” Moderní sebeobrany, paní Jasmíny Houdek

MYSLI TY I KLIENT

tipy, jak dát klientovi aktivně najevo, že ho vnímáš, že mu nasloucháš a tím ho respektuješ.

PODNĚCUJ KLIENTA K MYŠLENÍ

Klienta musíme podnítit k myšlení. Dokud jedinec nezapojí vyšší část mozku, jedná podle instinktu pračlověka.

Podle "pančelky" Moderní sebeobrany, paní Jasmíny Houdek

KRIZOVÁ KOMUNIKACE S AGRESOREM

Pakliže strategie “PÁNEM” není účinná a klient je dále agresivní: My už nejsme v pozici pomáhajícího, jsme obránci a přecházíme do krizové komunikace s agresorem!

KROK

1

POSTOJ - stoupneme si, nohy do šíře ramen, dáme ruce před sebe. Pakliže má agresor možnost v dané chvíli utéci, často toho využije.

KROK

2

JASNÝ POKYN - použít rozkazovací způsob, pokyn několikrát zopakovat -“ODEJDETE”, “DOST”

KROK

3

VYSTAVTE STOPKU - nahlas a velmi důrazně řekněte slovo “STOP”. Často je to pro agresora nečekané varování a opouští “arénu”. Je to často i signál pro Vaše kolegy, kteří by Vám měli přijít na pomoc.

KROK

4

FYZICKÁ SEBEOBRANA - nezbývá Vám, než se začít aktivně fyzicky bránit

Podle “pančelky” Moderní sebeobrany, paní Jasmíny Houdek

TRIPARTITNÍ DOHODA

Dohoda o vzájemné spolupráci pro
se uzavírá mezi:

pololetí školního roku

Střední škola:

Žákem/žákyní: (jméno a příjmení, datum narození, třída)

Zákonným zástupcem žáka/žákyně: (jméno a příjmení)

Tato smlouva vymezuje pravidla, práva a povinnosti plněné výše uvedeným žákem/žákyní a jeho/jejím zákonným zástupcem vůči škole a povinnosti školy plněné vůči nim.

Škola se zavazuje:

Žák/žákyně se zavazuje:

Zákonný zástupce se zavazuje:

Smlouva se uzavírá s cílem navázat funkční a trvalou spolupráci mezi jednotlivými stranami, jejímž výsledkem by mělo být především zkvalitnění žákova přístupu k vlastnímu vzdělávání. Plnění smluvních ujednání bude pravidelně vyhodnocovat

V případě nedodržení ujednaných bodů jednou ze smluvních stran má druhá strana právo od smlouvy odstoupit.

S dokumentem byli seznámeni a souhlasí s ním:

Ředitel školy:

Výchovný poradce:

(Další člen Školního poradenského zařízení, např. speciální pedagog):

Třídní učitel:

Žák:

Zákonný zástupce žáka:

V

dne

TERMÍNY KONZULTACÍ K VYHODNOCENÍ DODRŽOVÁNÍ SMLOUVY